

університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка та психологія. – Вінниця: Нілан-ЛТД, 2016. – Вип. 47. – С. 18-23.

8. Любчак Л.В. Використання технології тренінгу в формуванні комунікативної компетентності майбутніх учителів початкових класів / Л.В.Любчак // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми / Зб. Наук. Пр. – Вип. 47. – Київ – Вінниця, 2017. – С.70-75.
9. Олійник Н. Впровадження активних методів викладання в освітній процес / Н. Олійник, О. Григорович // Сучасні технології початкової освіти: реалії та перспективи. Кам'янець-Подільський. – 2020. – С. 47-55.
10. Повалій Л.В. Взаємодоповнююча роль школи і сім'ї у формуванні гуманних батьківсько-дитячих взаємин / Л.В. Повалій // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2014. – №1. – С.401-410.
11. Стахова І.А. Творчий підхід до організації природничо-наукової підготовки майбутніх учителів початкової школи / І.А.Стахова // Молодий вчений. - 2018.- №5(2).- С.127-131.

РОЗВИТОК УЯВИ В ДОШКІЛЬНОМУ ВІЦІ

Порхун Діана, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»

*Науковий керівник: Н. А. Олійник, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

DEVELOPMENT OF IMAGINATION IN PRESCHOOL AGE

Porkhun Diana, bachelor`s student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація: У статті розглядається особливості уяви і її розвитку в дошкільного віку. Проаналізована роль уяви у розвитку дітей. Охарактеризовано стадії в розвитку уяви дошкільника.

Ключові слова. дошкільний вік, уява, розвиток уяви дитини-дошкільника.

Abstract: The article considers the features of the imagination and its development during preschool and primary school age. The role of imagination in children's development is analyzed. Stages in the development of the preschooler's imagination are characterized.

Key words: preschool age, imagination, development of imagination of a preschool child.

У сучасному суспільстві, в період бурхливого розвитку нових технологій, проблема розвитку уяви у підростаючого покоління стає досить актуальною проблемою сьогодення. Економічні, соціальні, наукові та інші зміни в суспільстві вимагають створення і виховання творчо активних особистостей, які б будуть здатні до нестандартно мислення, креативності, вміння вирішувати життєві проблеми, а також пристосовуватися до постійно змінюваних умов життя.

Відповідно виникає важливе завдання з розвитку творчого потенціалу та уяви дітей, так як вміння і здібності до створення чогось нового, нестандартне мислення формуються у дитини в дитячому віці через розвиток уяви. Тому саме у наймолодшому віці дитини необхідно приділяти увагу розвитку в дітей фантазії, спостережливості, мови, а також художніх і творчих здібностей.

Проблемі розвитку уяви присвячено низку наукових праць вітчизняних та зарубіжних вчених. Так, проблему розвитку творчої особистості досліджували Ю. Бабанський, У. Джеймс, С. Медник, В. Романець, Е. Торренс. У сучасних вітчизняних дослідженнях розглянуто такі аспекти з означеної проблеми: прояви обдарованості у дитячому віці (Л. Коробко, А. Савенков та ін.); особливості роботи з обдарованими дітьми (І. Семенова, Н. Сербіновська, З.Хоменко та ін.); методи діагностики обдарованості учнів (О. Кульчицька, В.Онацький та ін.)

Уява в житті людини відіграє особливе значення. Уява – це один з важливих психічних пізнавальних процесів, адже творча людина з розвинутою уявою легше виходить з важких життєвих ситуацій, вміє приймати нестандартні рішення, складати плани на майбутнє та ін. Така людина має більше шансів і можливостей в сучасному розвинутому суспільстві. Отже, уява людини є важливою якістю, яку необхідно розвивати з самого дитинства [5, с. 51].

Уява у дітей дошкільного віку обмежена внаслідок недостатності знань і уявлень. Водночас, дитина легко об'єднує різні враження і некритично ставиться до одержаних комбінацій, що особливо помітно у дошкільному та молодшому віці. Уява дошкільника відрізняється від уяви дорослого. «Може скластися враження, що у дітей-дошкільників уява розвинена краще, ніж у школярів і дорослих, – наскільки уяву малюків яскрава і жвава. Однак це не так. Яскравість і жвавність образів ще не означає багатство уяви. Навпаки, уяву дітей бідна, так як вони багато не знають (як відомо, уява створює образи на основі багатства життєвого досвіду)» [5, с. 133]. Так як життєвий досвід дитини не великий, діти дошкільного віку не відрізняють у своїй уяві реальне від нереального. Іншими словами дошкільнята ще не володіють критичністю мислення. Але не можна сказати однозначно, що сформована на даному етапі життя уява є недоліком, воно в той же час і гідність дитячої психіки.

Науковець М. Пиріжкова визначає «Уяву» як своєрідну форму відображення дійсності, яка полягає в створенні нових образів і ідей на основі наявних уявлень. Під уявою вона визначає спосіб оволодіння людиною сферою можливого майбутнього, що надає їй діяльності цілеспрямованого та проектного характеру» [1, с. 64].

Дошкільний вік є періодом розвитку творчої уяви. Перші елементи її проявляються вже тоді, коли дитина здатна відтворити почуте, доповнити образ героя казки новими рисами, вигадати нові події. Під час малювання елементи творчої уяви проявляються у комбінуванні малюнка, використанні кольорів. Ще більше творчих компонентів можна спостерігати у рольових іграх дітей. Що старшою стає дитина, то більше вона може доповнювати предмети, яких не вистачає, уявними, подумки перетворювати реальні умови, в яких відбуваються дії [1, с. 65].

Уперше вона проявляється у 2,5-3 роки, коли дитина починає діяти в уявній ситуації, з уявними предметами. Відбувається це насамперед у грі, коли вона діє з одним предметом, уявляючи на його місці інший: «годує» паличкою

ляльку, укладає «спати» ведмедика у коробку-ліжечко, миє руки камінчиком-милом та ін. [9, с. 245].

Низка науковців виділяють чотири основні стадії в розвитку уяви дітей дошкільного віку:

1) на першій стадії відбувається перехід від пасивної уяви до творчої;

2) на другій стадії творча уява проявляється під виглядом захоплення предмету;

3) на третій стадії уява проявляється у грі, яка має на меті розвиток творчості дитини.

4) на четвертій стадії виникає романтична творчість (що складається з образів) [4, с. 235].

Особливостями дитячої уяви є: неточність образів; невимогливість; спотворення, гіперболізація (перебільшення) дійсності; довіра до образів уяви; слабкість критичної думки (невміння відрізнити реальність від видуманого, що часто дає привід дорослим звинувачувати дитину у брехливості, хоч насправді це не так, оскільки дитина не має при цьому корисливої мети); тісний зв'язок з емоціями, вигаданих образів – з реальними; нестійкість (олівець – спочатку дерево, потім – термометр); надзвичайна яскравість і перетворення в образи уяви (любить знайомі казки); недостатня узагальненість образів уяви (перекотиполе – колобок); репродуктивний (відтворювальний) характер [9, с. 245].

Так як гра є однією з форм роботи з дітьми дошкільного віку, тому з метою розвитку пізнавальних здібностей дитини слід поєднувати її з іншими формами роботи. «Діти відображають у іграх події та ситуації, далеко виходять за рамки їхнього особистого досвіду, прагнучи відтворити те, що відбувається в житті країни і всього людства» [9]. В дитячій грі можна включити як розвиток мови, так і образотворчу діяльність, не виключенням стане і конструювання. Дитина, граючи в «Лікаря», безумовно, розвиває свою мову. Хлопчики граючись в «Водія» починають конструювати гараж. Малюючи з дитиною, варто з метою розвитку уяви, провести невимушену бесіду, розвиваючи при цьому мовний апарат дитини.

Гра як вид діяльності та педагогічний метод достань розроблена ранів теорії та широко впроваджується в педагогічній практиці. Сучасні дослідники [2; 6; 7; 8] пропонують методичні алгоритми організації різних видів ігор та ігрових ситуацій. На думку О.Демченко «Ефективними у вихованні старших дошкільників і молодших школярів є ігрові ситуації, які мають великий виховний потенціал, можуть стати школою доброти, милосердя, співпереживання» [2].

Спостерігаючи за роботою вихователів, можемо стверджено констатувати, що з метою розвитку уяви, на заняттях вихователі використовують ігрові ситуації. Як засіб активізації уяви доречно використовувати віршовані тексти. Наприклад, на великому аркуші паперу вихователь намалював фарбами різного кольору зрозумілі дитині образи, супроводжуючи малювання віршами:

Фарбу ми взяли,

*Будинок намалювали
З чудовими віконцями,
З собачками і кішками.
У дворі – берези,
А на клумбах – троянди.
В альтанці в'ється виноград,
Поспіють грона – кожен радий.
Сонечко світить над будинком,
По небу біжать хмари.
Йдемо ми за ручку з тобою,
І дружба наша міцна.*

Дітям цікавий сам процес, коли поступово на їхніх очах виникає картинка із зображенням знайомих їм явищ, персонажів. Працюючи з віршованим текстом, вихователь спонукає дошкільнят до спілкування за змістом тексту, уявити події, про які ідеться в тексті. За результатами на малюнку створюється сюжетна композиція, яку діти розглядали, називали всі персонажі, розповідали про них.

Мета цих вправ: спонукати дітей до самостійної художньої діяльності, розвивати вміння доміркувати зображене, вчити шляхом домальовування створювати образ цілого предмета чи явища, розвивати відтворювальну уяву дітей.

Отже, можна зробити висновок, що уява дошкільника відрізняється від уяви дорослого, так як залежить від життєвого досвіду. Відповідно, уява дітей дошкільного віку простіша і елементарніша. На формування уяви дошкільнят впливає всі види його діяльності: від провідної ігрової до обслуговуючої побутової. В дошкільному віці уява відіграє велику роль як джерело пізнання навколишнього світу, отже, одна зі сторін розвитку пізнавальної сфери.

Список використаних джерел

1. Выготский Л. С. Воображение и творчество в младшем школьном возрасте / Л.С. Выготский. – СПб, 2007. – 96 с.
2. Демченко О.П. Ігрові виховні ситуації у формуванні особистості дитини / О.П.Демченко // Організація дитячої ігрової діяльності в контексті наступності дошкільної та початкової освіти : [навчально-методичний посібник] ; за ред. Г.С.Тарасенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2010. – С. 111-124.
3. Дуткевич Т. В. Дитяча розвивально-корекційна психологія: модульний навчальний посібник для студентів ЗВО за напрямом підготовки 6.030103 «Практична психологія» / Т.В. Дуткевич. – К.: Центр учбової літератури, 2017. – 304 с.
4. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія: навч. Посібник / Т.В. Дуткевич. – 2-ге вид. К.: Центр учбової літератури, 2016. – 392 с.
5. Дудецький О. Я. Теоретичні основи уяви / О. Я. Дудецький. – Смоленськ, 2004. – 243с.
6. Імбер В.І. Привчаємо розмірковувати з малку / В.І.Імбер // Дошкільне виховання. - №7. – 2015. – С.16-19.
7. Комарівська Н. Розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного та молодшого шкільного віку засобами фольклору / Н. Комарівська // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – Вип. 46. – Київ – Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2016. – С. 30-33.
8. Любчак Л.В. Соціально-педагогічні особливості розвитку емоційної сфери дитини в сім'ї / Л.В.Любчак //Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій: Збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв (Вінниця, ВДПУ ім. М.Коцюбинського, 4-5 квітня 2012 р.). / за ред. Г.С.Тарасенко. – Вінниця: ФОП Корзун Д.Ю., 2012 – С. 105-110.
9. Павелків Р.В. Дитяча психологія: навч. посіб. / Р.В.Павелків – К. : «Академвидав», 2010. - 432с. (Альма-матер).
10. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів / Т.І.Поніманська. – К. : «Академвидав», 2006. – 456с.

11. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія: навч. посіб. / М.В. Савчин, Л. П. Василенко. – К. : «Академвидав», 2006. – 360 с.
12. Стахова І.А. Розвиток креативності молодшого школяра засобами природничо-екологічної проектної діяльності / І.А. Стахова // Розвиток особистості молодшого школяра : сучасні реалії та перспективи : матеріали третьої науково-практичної Інтернет-конференції молодих науковців та студентів. Випуск 4 / упорядники : О.І. Кілініченко, Л.І. Хімчук. – Івано-Франківськ, 2017. – С. 91-93.

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ПРОСТОРОВОЇ УЯВИ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У КОНТЕКСТІ ІДЕЙ НОВОЇ УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ

*Радзівська Анжела, здобувач ступеня освіти «бакалавр»
Науковий керівник: В. І. Імбер, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

PECULIARITIES OF DEVELOPMENT SPATIAL IMAGINATION OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN'S IN THE CONTEXT OF IDEAS OF THE NEW UKRAINIAN SCHOOL

*Radziewska Angela, bachelor`s student
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskiy State Pedagogical University (Ukraine)*

***Анотація.** У даній статті розкрито обґрунтування розвитку просторової уяви молодших школярів. Проаналізовано педагогічні умови, завдяки яким забезпечується формування просторової уяви на уроках в Новій українській школі.*

***Ключові слова.** просторова уява, просторове мислення, геометрія, розвиток, Нова українська школа.*

***Abstract.** This article reveals the rationale for the development of spatial imagination of primary school children. The pedagogical conditions due to which the formation of spatial imagination in the lessons in the New Ukrainian school is provided are analyzed.*

***Key words:** spatial imagination, spatial thinking, geometry, development, New Ukrainian school.*

Проблема розвитку просторової уяви є досить актуальною, адже у навчальному середовищі Нової української школи учень повинен орієнтуватися у просторі, вміти виконувати завдання, при розв'язуванні яких потрібно показати свій інтелектуальний розвиток, розвиток уяви, уваги, мислення.

Досить багато уваги приділяли питанню розвитку просторової уяви молодших школярів у всі часові періоди. Це питання досліджували вчителі, психологи, методисти, дидактики. Серед них: Б. Ананьєв, Ж. Піаже, О.Леонтьєв. Свої праці, пов'язані з розвитком просторової уяви учнів на уроках математики представлені у роботах таких вчених: М. Бантова, М. Богданович, Н. Будна, В. Бєвз.

Метою статті є аналіз проблеми розвитку просторових уявлень учнів молодшого шкільного в Новій українській школі.